

Wandeling 1

Halte 14: De laatste halte: de toekomst...

Het 'professionaliseren' van het integratiebeleid

Het beleid zal op een gemengde manier op de maatschappelijke evoluties reageren, die zich vanaf 2000 beginnen voordien. Enerzijds wordt de klacht van de AEL-generatie (dat ze zich niet willen 'assimileren' aan een meerderheidscultuur maar hun eigen identiteit willen behouden) deels overgenomen. In het nieuwe Vlaamse **Strategische Plan Minderhedenbeleid** van 2004 wordt dit verder uitgewerkt. Onder de titel 'Samenleven in diversiteit' stelt het beleid dat het inderdaad niet meer gaat om een kleine minderheidsgroep (de migranten) die zich in cultuur en gedragingen maar zo veel mogelijk moet aanpassen aan 'onze' meerderheidscultuur. Waar het op aan komt, is dat iedereen zijn eigenheid kan behouden, maar dat we beter leren samenleven in die grote verscheidenheid. Migrant moeten zich niet alleen 'aanpassen' aan de Vlamingen: Vlamingen moeten evenzeer beter leren samenleven én openstaan voor een grotere culturele diversiteit. Bovendien gaat die diversiteit niet enkel om etnisch-culturele minderheden: we moeten ook oog hebben voor (en beter leren samenleven met) holebi's, ouderen, gehandicapten, mensen met een andere geloofsovertuiging,... Dat samenleven is uiteraard niet eenvoudig, maar is een 'verantwoordelijkheid van eenieder'.

Anderzijds wordt de strakkere houding tegenover de migrantengemeenschap ook door het beleid overgenomen. Vanaf 2004 wordt de bevoegdheid voor integratie ook weggehaald bij het Vlaamse ministerie van Welzijn, en komt het bij het ministerie van Binnenlands Bestuur terecht, dan onder leiding van de liberale minister Marino Keulen. Die overdracht laat zich duidelijk voelen. In zijn opeenvolgende beleidsbrieven heeft Keulen het vooral over '*plichten*' waaraan de 'nieuwkomer' moet voldoen. Er wordt meer ingezet op de 'eigen verantwoordelijkheid' en de migrant moet gestimuleerd worden nu maar eindelijk eens zijn 'kansen te grijpen'. Over de randvoorwaarden om die kansen te grijpen (structurele achterstelling, financiële en andere drempels, afgebouwde maatschappelijke dienstverlening,...) wordt steeds minder gezegd. Of een migrant vooruit komt in deze maatschappij, is in grote mate zijn eigen verantwoordelijkheid. Als hij daar niet in slaagt, is het zijn eigen schuld.

Het onthaalbeleid, dat de migrant moet toelaten zich zo snel mogelijk in onze samenleving in te passen, wordt ernstig geprofessionaliseerd én verplicht gemaakt. Met het **Inburgeringsdecreet** in 2004 wordt dit onthaalbeleid erkend en georganiseerd. Door de overheid gesubsidieerde onthaalbureaus moeten voortaan instaan voor de 'trajectbegeleiding' van nieuwe migranten. Sommige migranten (erkende asielzoekers, geregulariseerden, erkende gezinsherenigers,...) worden hiertoe verplicht. Wie verplicht is maar zich toch niet inburgert, kan een boete krijgen. Recht op andere zaken (het krijgen van een leefloon of een sociale woning bijvoorbeeld) wordt steeds meer verbonden aan de verplichting zich eerst in te burgeren.

De trajectbegeleiding omvat een aantal dingen. Na aankomst in de stad moet de nieuwkomer zich laten inschrijven bij het onthaalbureau. Hij krijgt een trajectbegeleider toegewezen, die hem zal bijstaan zich zo snel mogelijk in te burgeren. Eerst krijgt hij een stoomcursus 'maatschappelijke oriëntering': een cursus van acht weken die hem, in zijn eigen taal, zal uitleggen hoe de Vlaamse samenleving werkt (belangrijke instellingen, cultuur, welke diensten bevinden zich waar?, waar kan ik voor wat terecht?,...)

Vervolgens zal de trajectbegeleider hem doorverwijzen naar het Huis van het Nederlands, dat hem zal helpen zich in te schrijven voor een cursus Nederlandse les (afhankelijk van zijn niveau: bij een Centrum voor Volwassenen Onderwijs of een centrum voor Basiseducatie). Als hij een basiskennis Nederlands heeft, wordt hij naar de VDAB gestuurd. Die zal hem een spoedcursus geven van een bepaalde professionele vorming, en toeleiden naar de arbeidsmarkt, zodat hij zo snel mogelijk een job vindt.

In Antwerpen heet het onthaalbureau voor nieuwkomers Onthaalbureau Inburgering Antwerpen. Samen met het Huis van het Nederlands en een dienst van de VDAB zijn ze sinds maart 2006 samengebracht in het **Atlasgebouw**, op de Carnotstraat. Hier is ook een onthaaldienst gevestigd, die zich specifiek op allochtone jongeren richt. Atlas is hét centrale aanspreekpunt voor nieuwkomers in Antwerpen.

Diversiteit in de toekomst?

Sommige plekken in de stad drukken ons met de neus op de feiten: diversiteit is een realiteit. Wanneer we over het Antwerpse Sint-Jansplein lopen, valt op hoe de Antwerpse **diversiteit hier samenvloeit**. Enerzijds wonen er veel Spanjaarden, Italianen en Portugezen rond het plein. Kijk maar naar de verschillende cafeetjes. De Portugezen zijn al lang in Antwerpen: ze bouwden hier het bankwezen uit, en al in de 15^e eeuw waren hier Portugese handelshuizen of 'comptoirs'. In de Rotterdamstraat, die uitgaat op het plein, wonen dan weer veel Nepalezen. Zij kwamen hier vrij recent aan, en zijn vaak politieke vluchtelingen, met of zonder papieren. In de wijk rond het plein woont een bont allegaartje van al lang gevestigde migranten en nieuwkomers uit alle windstreken, al dan niet met papieren.

Met zo veel diversiteit kunnen we ons afvragen wat de toekomst Antwerpen brengen zal. Migratie zal niet ophouden, zo veel is duidelijk. Conflicten zullen mensen wereldwijd op de vlucht blijven jagen. En mensen zullen blijven wegtrekken op zoek naar een beter loon, betere toekomstkansen, een beter leven.

Sommigen zeggen dat we die migranten in de toekomst **zelfs meer en meer gaan nodig hebben**. De boodschap van Europees commissaris Fratini in september 2007 was overduidelijk: de Europese Unie heeft de komende twintig jaar twintig miljoen migranten nodig. Tegen 2030 zal een derde van de Europese bevolking immers ouder zijn dan 65. Om het stijgend aantal gepensioneerden te bekostigen, zullen steeds meer werkenden nodig zijn. Zonder migratie zullen de pensioensuitgaven dermate op de Europese economie wegen, dat het Europese aandeel in de wereldeconomie drastisch zal dalen en van dit continent een tweederangsregio zal maken. Wil men de grijze druk tot 2050 op het huidige niveau houden, dan zou de Europese netto migratie jaarlijks rond de 25 miljoen moeten bedragen. Dat is bijna vijftig maal zo veel als nu. Over een periode van vijftig jaar zouden zo'n 1,3 miljard migranten nodig zijn, het dubbele van de huidige Europese bevolking.

Hoe we daar als samenleving mee zullen omgaan, is een ander paar mouwen. 'Integratie' en 'samenleven in diversiteit' is en blijft daarbij een verhit thema. Eigenlijk zijn er maar een paar mogelijkheden.

Sommigen zeggen dat de nieuwkomers zich maar zo veel mogelijk moeten '**inpassen**' in onze maatschappij. Niet alleen de Belgische wetten naleven – daar is iedereen het wel over eens. Maar ook de Nederlandse taal leren. Sommigen vinden dat dat ook verplicht moet worden. Of ze gaan verder, en vinden dat de nieuwkomer ook zo veel mogelijk onze 'culturele gebruiken' (gedrag, klederdracht, geloofsovertuiging,...) moet overnemen. Assimilatie gaat nog verder: mijn Turkse buurman is dan pas goed geïntegreerd als hij bier drinkt en zijn vrouw geen hoofddoek draagt.

Die stelling krijgt veel kritiek. Nieuwkomers zélf vinden het soms onduidelijk wat die 'Vlaamse cultuur' dan precies is waar ze zich in moeten integreren. En veel 'allochtonen' van de tweede en derde generatie, die hier geboren zijn en de taal spreken, worden nog altijd als 'vreemde' bestempeld. Hun roots is blijkbaar toch nog te 'anders'. Maar ze weigeren hier vaak afstand van te doen, omdat dat een belangrijk onderdeel van hun identiteit is.

Daarop reageert dan weer een groep dat we **iedereen in zijn eigenheid** moeten laten. Verschillende culturen hebben elk hun waarde. En als wij culturen beoordelen is dat enkel vanuit onze westerse bril, dus niet 'objectief'. Sommigen gaan hier zo ver in, dat we ook geen kritiek moeten hebben op homohaat onder moslims, vrouwenbesnijdenis of religieus fanatisme.

Beide stellingen – assimilatie én elkaar kritiekloos 'toleren' – leiden in de praktijk alleen tot isolement. Elke gemeenschap trekt zich daarbij meer op zijn eiland terug. En dat zie je ook: gemeenschappen kruipen weg in de veiligheid van hun wijk. Ze schuwen het contact met andere gemeenschappen, en er ontstaan stilaan 'parallele samenlevingen'. Groepen die in eenzelfde stad leven, maar nog weinig met elkaar van doen hebben. Dat is wat vandaag vaak gebeurt, en wat in de geschiedenis een normaal fenomeen blijkt. Of het ons verder brengt, is iets anders.

Een derde groep vindt dat we het *midden moeten zoeken*. Gedwongen assimilatie zal niet werken, maar elk zijn eigen ding laten doen ook niet. We moeten uiteindelijk samenleven. In eenzelfde stad, op eenzelfde school, op dezelfde werkplek. Het enige wat ons dan kan helpen, is dialoog. In plaats van ons blind te staren op de verschillen, zoeken naar de gelijknissen. Het compromis vinden waar we ons beiden goed bij voelen.

Dat compromis bestaat. In de diverse stad smelten de verschillen steeds meer samen. Gemengde huwelijken nemen toe. Kleding-, keuken- en muziekstijlen worden uitgewisseld. Belle Perez en Hadise maken erg leuke muziek, omdat ze hun Spaanse en Turkse roots mengen met populaire ritmes. De liefde tussen Congolezen en Belgen bracht artiesten voort waar we allemaal trots op zijn: zangeres Leki en Sandrine, de gebroeders Mosuse, Jean-Bosco Safari... Het zijn allemaal voorbeelden. Veel jongeren groeien op in meerdere culturen tegelijk, en slagen er ook steeds beter in die culturen met elkaar te verzoenen. Dingen zijn zo niet meer wit of zwart, maar van een gekleurde nuance. De toekomst ligt open.

Bronnen:

Scheffer P., (2007), Het land van aankomst, De Bezige Bij, Amsterdam
Geldof D., De kosmopolitische samenleving